

## Verslag van de tweede stakeholderdialoogsessie Geïntegreerde toepassing van EU-duurzaamheidswetgeving

Om de regeldruk te verminderen wordt binnen het pilotproject 'Geïntegreerde implementatie van EU-duurzaamheidswetgeving' gewerkt aan een nieuwe benadering waarmee bedrijven de wetgeving op samenhangende wijze kunnen toepassen, zónder afbreuk te doen aan de duurzaamheidsambities. Deze geïntegreerde aanpak is essentieel, benadrukte Ewald Wermuth, voorzitter van foodFIRST en convenor van de stakeholderdialoogsessies in dit project, in zijn welkomstwoord. Bedrijven ervaren het als een uitdaging om tegelijk te voldoen aan regels én milieu- en sociale impact te realiseren. Bovendien is er veel politieke aandacht voor de concurrentiekracht van Europa. Een geïntegreerde aanpak moet leiden tot een betere praktische uitvoerbaarheid. Dit is essentieel om veranderingen in bedrijfsvoering en ketens te versnellen.

Op 27 juni 2025 vond een kick-off sessie van het pilotproject met belanghebbenden plaats waarvan het verslag [hier](#) te vinden is. De tweede stakeholderdialoogsessie werd op 26 september 2025 gehouden bij de Kamer van Koophandel in Rotterdam. Tijdens deze sessie zijn belanghebbenden met elkaar in gesprek gegaan om de eerste bouwstenen van zo'n geïntegreerde benadering vanuit de operationele praktijk te bespreken. Deze inzichten worden teruggekoppeld aan de werkgroep van de Erasmus universiteit, die bezig is met de ontwikkeling van de benadering.

## WAAR LOPEN BEDRIJVEN NU AL TEGEN AAN IN DE PRAKTIJK

Onder moderatie van Manon Wolfkamp (RBConnect) vond een kort plenair gesprek plaats over de problemen waarmee bedrijven nu al worden geconfronteerd bij de toepassing van de wetgeving. Daarbij werden de volgende leerpunten genoemd:

- **Interne coördinatie en leiderschap:** meerdere afdelingen binnen de worden onderneming geraakt door wetgeving maar vaak vanuit een verschillende invalshoek hetgeen leiderschap, aansturing en coördinatie bemoeilijkt. Vaak wordt ook elke wet apart opgepakt en is de juridische insteek dominant. Tegelijkertijd heb je elkaar nodig en moet er een plek zijn waar op een geïntegreerde wijze vragen over compliance en duurzaamheid worden beantwoord. Niet alles kan door IMVO-team of duurzaamheidsmanager worden opgepakt hoewel vanuit deze verantwoordelijkheid wel een aanjagende rol kan worden gespeeld. Bedrijven die verder zijn op duurzaamheid hebben de ESG-functie stevig verankerd binnen de organisatie met een mandaat vanuit de bestuurskamer en navenante bevoegdheden;

- **Interne en externe motivatie:** in toenemende mate stellen ook de toeleveranciers en afnemers in de keten ESG-gerelateerde vragen. Het merendeel van het MKB daarentegen is nog afwachtend. Idealiter gaat er vanuit de bedrijfscultuur een grote intrinsieke motivatie uit maar het kan ook vanuit buiten komen, zoals bij bedrijven die inschrijven op overheidsaanbestedingen waarvoor verantwoord inkopen geldt;
- **Gemeenschappelijke basis van de wetgeving verduidelijken:** omdat er nog veel onduidelijk is over wetgeving, is er grote onzekerheid bij bedrijven. Snel en onafhankelijk zou de gemeenschappelijke deler tussen de verschillende wetten verduidelijkt moeten worden. Dit zal versnellend werken als dit door overheden en toezichthouders zou worden onderschreven;
- **Oogst laaghangend fruit:** start met kleine projecten en leer daarvan. Laaghangend fruit zou bijvoorbeeld kunnen worden geoogst door te starten met het toepassen van de OESO-stappen;
- **Richtlijnen en voorlichting:** bedrijven weten nog niet precies weten op welk detailniveau zij moeten implementeren en rapporteren: is dit op het niveau van elke individuele toeleverancier, productgroep of materiaalniveau? Er bestaat grote behoefte aan meer richtinggevende informatie hierover.

## VOORTGANG GEÏNTEGREERDE BENADERING

Na dit gesprek lichtte de voorzitter van de werkgroep die de geïntegreerde benadering ontwikkelt, Liesbeth Enneking (Erasmus School of Law), de stand van de werkzaamheden kort toe. Deze toelichting is [hier](#) te downloaden. Op basis van de eerder geprioriteerde problemen (o.a. in de kick-off sessie) heeft de werkgroep vier werkstromen ontwikkeld: voor bedrijven, over data, over samenwerking en voor toezichthouders. Binnen werkstroom één wordt een stappenplan ontwikkeld voor bedrijven waarin wetten en kernconcepten over elkaar heen worden gelegd en verduidelijkt (incl. de gemeenschappelijke deler), wordt een positief narratief neergezet dat aansluit bij het huidige discours, wordt de haalbaarheid en toepasbaarheid verduidelijkt door de ontwikkeling van context neutrale 'good practices' en wordt er kennis ontwikkeld over de basisconfiguraties van ketens en specifieke aanpakken voor deze configuraties.

De werkgroep focust op de volgende wetten:

| Important to have (kern / problematisch)                                                                                                                                                               | Good to have ( problematisch / inspiratie)                                                                                                                                                                                                                                                                       | Nice to have (inspiratie)                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• CSDDD</li> <li>• CSRD</li> <li>• EUDR</li> <li>• FLR</li> <li>• BatterijenVo</li> <li>• ConflictmineralenVo</li> <li>• TaxonomieVo</li> <li>• SFDR</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• CBAM (CO2-emissies)</li> <li>• Ecodesign (digitaal productpaspoort)</li> <li>• RIE (industriële emissies)</li> <li>• REACH (chemische stoffen)</li> <li>• EVOA (afval)</li> <li>• CMP (circulair materialenplan)</li> <li>• LCA-normen (levenscyclusanalyse)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Seveso (gevaarlijke stoffen)</li> <li>• Critical Raw Materials</li> <li>• Green Claims Directive</li> <li>• EED (energie efficiëntie)</li> <li>• PPWR (packaging &amp; waste)</li> </ul> |

De voorgestelde benadering vond weerklank bij de aanwezigen. Op conceptueel niveau moet het mogelijk zijn een gemeenschappelijke deler te vinden en een methode te ontwikkelen die helpt om de implementatie te stroomlijnen, zoals die bij financiële rapportages geldt. Zo'n gestandaardiseerd instrument zou praktisch toepasbaar moeten zijn voor een snelle en efficiënte vertaalslag binnen het bedrijfsleven. De gemeenschappelijkheid tussen de verschillende wetten opzoeken betekent ook versimpeling als duidelijk wordt dat opgehaalde informatie voor de ene wet ook voor de andere gebruikt kan worden. De winst die hiermee behaald wordt groeit alleen maar als overheden en toezichthouders dit zouden kunnen bevestigen zonder dat hierbij overigens garanties worden afgegeven. Voor het MKB is een verdere vereenvoudiging gewenst via standaard formats met eenvoudig en begrijpelijk taalgebruik. Ook het geven van goede voorbeeldpraktijken helpt hierbij. Tenslotte is het goed dat Nederland deze aanpak nu aanjaagt, maar uiteindelijk moet het doel een gezamenlijke aanpak op Europees niveau zijn.

## INZICHTEN THEMATAFELS DATA EN SAMENWERKEN

Vervolgens gingen deelnemers aan thematafels verder voor een 'deep dive' over een tweetal bouwstenen van een geïntegreerde benadering, t.w. data en samenwerking. De bevindingen hiervan zijn hieronder kort weergegeven.

### Highlights discussie Data

Er is veel productinformatie beschikbaar maar vaak globaal en 'hoog over', en niet gestandaardiseerd terwijl klanten steeds preciezere data vragen. De vraag is tot op welk detailniveau je daarbij moet gaan. Voor elke wet zijn bovendien andere data nodig. Al deze informatie moet ook nog eens gevalideerd worden wat tot hogere kosten leidt. De uitwisseling en van data tussen concullega's, binnen branches en door de keten – upstream en downstream – is vooral een probleem. Er is nog geen algemeen aanvaarde standaard hiervoor hoewel harmonisatie zeer gewenst is. De trend naar meer uitvraag van data in de keten biedt ook een kans voor grotere samenwerking. Gezamenlijke datacollectie en -deling kan leiden tot een 'tipping point' binnen het bedrijf en/of een keten waardoor duurzaamheidsprocessen versnellen.

Als belangrijke uitdagingen werden genoemd:

- **Scope en relevantie:** onvoldoende duidelijkheid over de reikwijdte: gaat het om product-, productie-, keten-, risico- of impactdata, over up- en downstream, en over goederen én diensten? Belangrijk is te bepalen wat gemeten moet worden om echte verandering en lokale impact te realiseren;

- **Kwaliteit en standaarden:** grote verschillen in productinformatie en gebrek aan duidelijkheid over detailniveau, KPI's en betrouwbaarheid van bronnen, zeker verderop in de keten. Er ontbreekt een gemeenschappelijk vocabulaire en Europese afstemming tussen methodieken. Zo zijn er bijvoorbeeld wel 8 LCA-methodieken;
- **Efficiëntie en samenwerking:** data worden nu op uiteenlopende manieren uitgevraagd, wat leidt tot dubbel werk. Er is behoefte aan één breed erkend format en sectoroverstijgende samenwerking voor harmonisatie van data;
- **Waarde en proportionaliteit:** er ontbreekt een gezamenlijke taal en overtuigend narratief dat dataverzameling koppelt aan positieve impact. De groeiende datadruk veroorzaakt hoge kosten, extra audits en bureaucratie — zonder gegarandeerde meerwaarde. Centrale vraag: wanneer is genoeg genoeg?

Er werden ook oplossingsrichtingen besproken:

- **Gebruik bestaande infrastructuur en standaarden:**
  - koppel duurzaamheidsdata aan bestaande systemen voor productidentificatie en ketentransparantie;
  - het digitale productpaspoort en de Ecodesign-richtlijn kunnen fungeren als kapstok voor uniforme productinformatie, hoewel die wel focussen op circulaire economie.
- **Verbeter datakwaliteit en toegankelijkheid:**
  - ga met leveranciers in gesprek over welke primaire data nodig zijn; overweeg betaling voor datalevering om kwaliteit te verhogen;
  - maak bestaande tools en dashboards publiek of goedkoper toegankelijk;
  - een erkend certificeringssysteem (zoals in ontwikkeling bij de EUDR) kan toezichthouders ondersteunen en vertrouwen vergroten.
- **Streef naar één manier van datadeling:**
  - grote winst is te behalen met één uniform uitvraagformat, ook zonder nieuw IT-systeem (nu wordt nog veelal Excel gebruikt);
  - startpunten zoals VSME kunnen harmonisatie en gezamenlijk leren stimuleren, mits retailers hun eigen formats beperken;
  - Kunstmatige intelligentie kan helpen datasets (die verschillen per wet) te integreren, maar vereist wel uniforme taal en detailniveau.
- **Bouw gezamenlijke platforms en samenwerking uit:**
  - creëer een platform waar lokale producenten en vakbonden data kunnen uploaden en valideren; downstream gebruikers kunnen hierop tegen lage kosten intekenen;
  - branche- en sectoroverstijgende samenwerking, bij voorkeur Europees gecoördineerd, is cruciaal — al vraagt dit het overwinnen van koudwatervrees.

## Highlights tafeldiscussie Samenwerken

Samenwerking binnen het bedrijf, tussen bedrijven, binnen branches, in de keten, met en binnen overheden lijkt een sleutel om aan duurzaamheidswetgeving te voldoen en een geslaagde implementatie ervan te realiseren. Deelnemers zagen veel obstakels voor samenwerking maar ook kansen en kwamen met de volgende opmerkingen, suggesties en ervaringen:

- **Relaties en vertrouwen als basis:** een veerkrachtige keten vraagt om partijen die elkaar kennen en vertrouwen. Door partnerschappen, fysieke samenwerking en kennisdeling ontstaat transparantie, wat gezamenlijke leerprocessen en datadeling bevordert;
- **Toenemende verwevenheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid:** klanten vragen steeds meer informatie, die bedrijven op hun beurt weer bij leveranciers moeten ophalen. Dit vergroot de noodzaak om samen te werken, vooral met first-tier leveranciers, waar invloed het grootst is. Due diligence is een continu proces dat stapsgewijs kan worden ingericht. Maar er blijft een angst om data te delen; zeker horizontaal is er een probleem van mededinging en kosten;
- **Samen leren in plaats van afdwingen:** leveranciers meenemen via trainingen, webinars en coaching werkt beter dan regels en audits opleggen. Dat creëert wederzijds begrip, motivatie en vertrouwen. Verschillende benaderingen door retailers – van meedenkend tot dwingend – laten zien dat er behoefte is aan meer eenduidigheid. Het is ook een kwestie van resources delen want dezelfde gegevens zijn nodig. Daarom is een eenduidige manier van samenwerken en uitvragen gewenst;
- **Facilitering en toezicht:** intensievere samenwerking vraagt om neutrale, niet-commerciële platforms of facilitators (zoals convenanten, brancheorganisaties of MVO NL) die bedrijven helpen intensief samen te werken. Ook toezichthouders zoals de ACM kunnen samenwerking stimuleren door duidelijkheid te bieden over wat binnen de regels mogelijk is;
- **Stakeholderdialoog:** *due diligence* gebeurt vaak jaarlijks met een stakeholderdialoog; maar hoe richt je dat (het valideren van je eigen risico's) efficiënt in zodat niet elk bedrijf dit apart gaat doen.

### Hoe zou een nieuw narratief eruit kunnen zien?

Ten slotte werd plenair het belang uitgesproken van een nieuw narratief om de bestuurskamer en alle business units te motiveren voor een succesvolle implementatie. Te meer omdat het erop lijkt dat duurzaamheid in de wereld onder druk lijkt te staan. Als bouwstenen voor zo'n narratief werden genoemd:

- **Maak de voordelen concreet:** benadruk *what's in it for them*: kwantificeer voordelen voor verschillende bedrijfsonderdelen en ondersteun met harde cijfers uit onafhankelijke bronnen. Bespreek en deel de interne business case om de business units op één lijn te krijgen;
- **Koppel duurzaamheid aan missie en continuïteit:** laat zien hoe duurzaamheid bijdraagt aan bedrijfscontinuïteit, klimaatrisico's vermindert en leveringszekerheid waarborgt. Voor familiebedrijven kan dit ook de vraag oproepen hoe het bedrijf naar volgende generaties wordt overgedragen;
- **Demonstreer praktijkvoorbeelden en leerpunten:** gebruik een concreet 'end-to-end' voorbeeld, bijvoorbeeld het OESO Due Diligence-implementatieproces, om processen tastbaar te maken. Laat zowel successen als kleine stappen vooruit zien om 'internal buy-in' te stimuleren;
- **Faciliteer communicatie en externe steun:** wees bewust van de verschillende talen en prioriteiten van afdelingen en stem je boodschap hierop af. Externe signalen, zoals toezichthouders die verbeteringsprocessen ondersteunen (bijv. CSDDD via ACM), kunnen intern het draagvlak versterken.

## VOLGENDE STAPPEN

Aan het eind van de sessie dankte de moderator alle deelnemers voor de inbreng en zegde toe dat het actieverslag snel zal worden verspreid waarbij ieders inbreng, zoals afgesproken, persoonlijk noch professioneel herleidbaar zal zijn. De KvK werd bedankt voor het beschikbaar stellen van de locatie.

De uitkomsten van de discussies worden meegenomen naar de werkgroep van deskundigen die op korte termijn weer bijeen zal komen. Later dit het najaar zal een derde multistakeholdersessie worden georganiseerd om de voortgang van een geïntegreerde benadering verder te bespreken en te toetsen. Dit zal zeer waarschijnlijk met midden- en kleinbedrijven die niet direct 'in scope' van de wetgeving zijn maar daar wel door worden geraakt via hun afnemers. In totaal zullen vier dialoogsessies worden georganiseerd.

**Meer informatie over IMVO en dit project op [foodfirst.eu/imvo](https://foodfirst.eu/imvo)**